

Grijze zones rond dwerggroei resulteren in afwachtende houding bij veehouders

Mini's niet welkom, maar...

Het resultaat van de DNA-test op het dwerggroei bij ki-stieren zorgde voor verbijstering in witblauwmiddens. Stieren met een bovengemiddelde hoogtemaat zijn drager van het gen. De meeste veehouders nemen voorlopig geen fokkerijmaatregelen.

tekst **Guy Nantier**

Tabel 1 – Ki-vererfers waarvan bekend is dat ze drager zijn van het gen voor dwerggroei

naam stier	vader	vadersvader	moedersvader	organisatie
Agile de Pierrecome	Dafydd	Gigolo O.	Arlequin P.	BBCI
Arafat van de Bremberg	Notez-Le	Torrero	Lasso	BBG
Bringlee Blackstar	Baron BB	Affuté	Elite O.	BBG
Clovis van Knokke	Félicien	Albâtre	Napoleon K.	BBCI
Colos van Daisel	Demon	Finaliste	Soleil	BBG
Dafydd d'Ochain	Gigolo d'O.	Hervé	Istamboul O.	Fabroca
Damier des Waleffes	Orpheon	Radar VT	Artaban SF	BBG
Diable de l'Orgelot	Istamboul O.	Agitateur	Gavroche	Fabroca
Diamont de Wihogne	Accord	Rudger	Tisonnier	BBG
Doudou de Sartay	Artaban SF	Leader C.	Bison	BBG
Galerien de la Rouge Cense	Valliant	Savant	Artaban SF	BBG
Galopeur du Sartay	Doudou	Artaban SF	Ubidet	Fabroca
Giga du Bois Remont	Dafydd	Gigolo O.	Ministre	Fabroca
Gitan du P'Tit Mayeur	Cubitus	Fausto	Torrero	BBG
Graphite de Dessous la Ville	Orpheon	Radar VT	Bruegel	BBG
Gratin du Nochet	Bijou	Ubidet	Pacifique	BBG
Impair de Wy	Opérateur	Radar VT	Bruegel	BBG
Important de la Hasse	Téту	Rédacteur	Eclair	Fabroca
Imprudent de Somme	Ajusté	Brulot	Artaban SF	BBG
Istamboul de l'Orgelot	Agitateur S.	Galopeur	Opticien	Fabroca
Jalon de Martinpré	Bijoutier	Bruegel	Emmaus	BBCI
Jordan de Mianoye	Paysan	Artaban SF	Taquin C.	BBG
Juan de la Taille	Dafydd	Gigolo O.	Lambic	BBG
Jumbo d'Ochamps	Complice	Cubitus	Baron BB	Fabroca
Jurassic de Fooz	Eternel	Radar VT	Bijoutier	BBCI
Maraudeur du Vx. Château de M.	Despote	Cubitus	Ubidet	BBG
Nickel d'au Chêne	Lascar	Brutal	Bionique	BBG
Nord de Jauvelan	Hotelier SF	Osborne VT	Goldorak	BBG
Opera de Somme	Albinos G.	Artaban SF	Osborne VT	BBCI
Optimum de la Bocheroule	Orphéon	Radar VT	Lasso	BBG
Quadruple de la Roche Gue	Doudou	Artaban SF	Heureux S.	BBG
Rutabaga de Beaufaux	Fringant	Vigoureux	Bismuth	Fabroca
Satyre de Somme	Magnolia	Cubitus	Dafydd	BBCI
Sjaka Zoeloe van Zwaanhof	Despote	Cubitus	Artaban SF	BBG
Talent des Papillons	Freddy	Fervent S.	Galopeur	BBG
Zico de Monplaisir	Lasso	Fausto	Taquin C.	BBG

Dwerggroei komt bij alle diersoorten voor: bij honden, katten, kippen, paarden en bij de mens. Ook het rundvee, zowel melkvee als vleesvee, is er niet van gespaard. Sommige runderrassen maken van het gebrek zelfs gebruik om miniatuurkoeien te fokken, zoals de mini-dexters of herefords.

Dwerggroei komt in verschillende vormen voor. Zo is er de proportionele dwerggroei en de disproportionele dwerggroei. De proportionele dwerggroei is een gevolg van een verstoring in de productie van groeihormonen. De disproportionele dwerggroei, zoals het bulldogtype (de kop is in verhouding tot het lichaam te groot), is een gevolg van een slechtwerkende schildklier.

Ontdekking met grijze zones

Het genticlaboratorium van professor Michel Georges van de universiteit van Luik legde het dwerggroei bloot met betrekking tot de proportionele dwerggroei in het Belgisch-witblauwras en ontdekte er recentelijk een diagnosetest voor. Het resultaat van deze test op ki-stieren leidde tot veel ongerustheid bij veehouders: ongeveer dertig procent van de ki-stieren is heterozygoot drager. Zij bezitten dus éénmaal een kopie van het gen op hun genoom. Anderzijds is het aantal dwergkalveren dat tweemaal drager is van het gen (homozygoot) in het veld heel klein: minder dan 1 procent.

De wetenschappers denken dat onder andere een vroegtijdige embryonale sterfte tijdens de eerste weken na de conceptie dit lage aantal werkelijk geboren dwergkalveren verklaart. De economische impact op bedrijfsniveau is dus beperkt, zeker als het aantal dwergkalveren wordt afgezet tegen het aantal kalveren dat geboren wordt met erfelijke gebreken zoals het krommestaartsyndroom (SQT).

Een andere tegenstrijdigheid waar de wetenschappers nog geen sluitende verklaring voor hebben, is dat vooral ki-vererfers die bovengemiddeld groot zijn, heterozygoot drager zijn van het gen. Denk maar aan Gitan du P'tit Mayeur (+16 cm) of Istamboul de l'Orgelot (+8 cm). Heterozygote dragers kennen dus schijnbaar een hogere groei.

En er is nog een grijze zone: van zestig aangevoerde dwergkalveren die de universiteit in Luik onderzocht, was slechts de helft homozygoot drager. Het blijft nog een raadsel wat de dwerggroei bij die andere vijftig procent veroorzaakte.

Hoe gaan veehouders nu om met deze vaststellingen? 'Laat het duidelijk zijn: ik

Bij proportionele dwerggroei is de verhouding tussen alle lichaamsdelen normaal, maar het kalf groeit minder hard

ben een grote verdediger van het onderzoekswerk van professor Michel Georges', zegt dierenarts en veehouder Raf Bombeek. 'Hoe gezonder ons ras, hoe beter. Maar in dit geval is het mij nog niet geheel duidelijk hoe ermee om te gaan op het bedrijf. Er zitten nog haken en ogen aan het hele verhaal.'

Afwachtende houding

Raf Bombeek heeft een dierenartspraktijk en baat samen met echtgenote Karen Lievens een witblauwfokbedrijf uit te Welle, in de provincie Oost-Vlaanderen. Het aantal kalvingen bedraagt er veertig à vijftig per jaar. Het fokdoel kernachtig samengevat luidt er als volgt: groot, lang en zwaar, zonder uitval.

De Oost-Vlaamse veehouder geeft aan vijf procent dwergkalveren op jaarbasis te hebben gehad. 'Vooral bij nakomelingen van Dafydd komt dwerggroei voor', vertelt Bombeek. 'Dafydd hadden we veelvuldig ingezet in ons embryotransplantatieprogramma. Onder de volle broers en zussen bleken later dwergen te zitten. Nu vaststaat dat Dafydd drager is van het gen, begrijpen we ook waarom.' Raf Bombeek geeft aan dat hij in afwachting van meer duidelijkheid en uit

voorzorg zijn donorkoeien laat testen. Bovendien gebruikt hij voorlopig geen dragerstieren meer in zijn et-programma. Voor reguliere ki gaat hij dragerstieren nog wel inzetten. Ook hobbyfokker Kurt Lips uit het West-Vlaamse Beernem fokt op hoogtemaat en gewicht en kan daarom de vele dragers onder de grote ki-stieren nog niet goed plaatsen. 'Gitan hebben we op onze veestapel, die weliswaar klein in aantal is, intensief gebruikt. Het waren stuk voor stuk ideale groeiers zonder opfokproblemen.'

Lips geeft aan vroeger wel al een dwergkalf gehad te hebben. 'Ik meen mij te herinneren in het jaar 2001. Het dwergkalf was een dochter van Fanzi du Bois Borsu uit een grote, zware Rivaldochter.' Bij de geboorte was het kalf volgens de veehouder perfect, maar op volwassen leeftijd had het wel een gewichtsachterstand opgelopen. 'De koe woog vierhonderd à vijfhonderd kilogram en had een te grote kop in verhouding tot het lichaam. Ze heeft wel eenmaal gekalfd op het bedrijf voordat ze werd afgevoerd.' De West-Vlaming noemt zichzelf een grote voorstander van het uitslecteren van gebreken in het ras. Voorlopig neemt

hij evenwel nog geen maatregelen met betrekking tot zijn stierkeuze.

Genetische defecten normaal

Jeroen van den Beuken uit het Nederlandse Maasbree denkt genuanceerder over het werk van professor Michel Georges. 'Alle wezens hebben fouten op hun DNA. We moeten leren leven met het feit dat er genetische gebreken bestaan. Als we alleen nog kunnen en mogen werken met volmaakte dieren, dan is er geen variatie meer in de populatie en is er per definitie geen vooruitgang meer mogelijk. Let wel, ik vind het fantastisch dat er onderzoek gebeurt naar erfelijke gebreken, maar dan wel alléén voor die kenmerken die een economische impact hebben op de bedrijfsvoering. Ik heb er geen behoefte aan dat alle mineure defecten in het ras worden opgespoord.'

De aanwezigheid van het gen heeft dus geen invloed op zijn fokbeleid? Van den Beuken: 'Ik vind dat de ki-centra hun stieren op het dwerggroei moeten screenen en dat kenbaar moeten maken. Dragerstieren ga ik zeker nog gebruiken. Ik ga alleen geen paringen meer overwegen tussen bloedlijnen waarvan op voorhand vaststaat dat ik met vuur speel.' |